

Lidské-nelidské

**Móda v zemích ovlivněných islámem v kontrastu s módou 20.století
v evropských zemích**

Bakalářská práce 2009

Rostislav Liška

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Abstrakt

Moje bakalářská práce je dokumentací především získávání informací, vyhodnocení a následné tvorby oděvní kolekce. Téma týkající se mezilidských vztahů je inspirované mým studijním pobytem v Turecku – mostem mezi Evropou a Asií.

Pod názvem Lidské – nelidské představuji kolekci inspirovanou ženský islámským oděvem „ ... „. Rád bych Vás uvedl do problematiky pozice žen v zemích ovlivňovaných či ovládaných islámem a přiblížil historii tohoto pozoruhodného náboženství.

Vjemy a pocity, jež jsem zažíval při každodenním setkávání a rozhovorech s lidmi na zahraniční stáži. Rovněž důkladné studium podkladů získaných z literatury bylo inspirací při tvorbě této kolekce šesti modelů, stejně jako střihy a grafika s tisíciletou tradicí, jež mísím s prvky evropské módy 20. století.

Bakalářská práce je souborem inspirací, nových zkušeností a dovedností získaných za dobu mého studia na Universitě Tomáše Bati ve Zlíně, vedoucích k zdárnému dohotovení kolekce Lidské – nelidské, včetně fotodokumentace finálních produktů.

Klíčová slova: islám, Asie a Blízký východ, M. K. Atatürk, WLUML, ...

This dissertation is mostly a documentary of the proces of gaining information, evaluation and consecutive production of fashion craft. This human relations topic is inspired by a study visit to Turkey.

Lidské - nelidské introduces a collection inspired by womens' islamic fashion, presents women's position in countries influenced by Islamic religion and tries to provide insights into the history of this incredible religion.

The six outfits are the result of absorbing feelings, everyday experiences, conversation and meeting people during the visit. Study of local people and books on design and graphics including over a thousand years of tradition mixing with modern European fashion elements was used to bring inspiration to complete this collection.

This work is a collection of inspiration, new experience and skills gained during the studies at Tomáš Baťa University in Zlín leading to a successful execution of Lidské - Nelidské collection.

Key words: Islam, Asia and Middle East, M. K. Ataturk, WLUML,...

Prohlašuji, že jsem celou tuto práci vypracoval sám a vše je mým vlastním dílem.

V Zlíně dne...

Rostislav Liška

Ze srdce děkuji všem, jež mi dávali a dávají lásku, sílu, inspiraci a předávají své vědomosti.

motto...

„Pozorovat drsnou realitu a tvořit z ní krásu není lehké...“

OBSAH

ÚVOD

I TEORETICKÁ ČÁST

1 ODÍVÁNÍ V ISLÁMSKÝCH ZEMÍCH

- 1.1 Islám, seznámení s náboženstvím
- 1.2 Ženy v islámu
- 1.3 Důvody zahalování, sankce, tresty
- 1.4 Typy oděvů v různých zemích
- 1.5 Tabu pro západní návrháře
- 1.6 Ornamentalismus, grafika
- 1.7 Turecká revoluce a K. Atatürkovi reformy
- 1.8 Organizace Women living under muslim laws

2 LIDSKÉ – NELIDSKÉ, VÝSTAVA INSPIROVANÁ REALITOU

- 2.1 Forma objektů
- 2.2 Materiál

II PRAKTICKÁ ČÁST

REALIZACE KOLEKCE

- 3:1 Přípravné Studie- Přípravné kresby tužkou, vodové barvy
- 3.2 Oděvní kresba
- 3.3 Silueta
- 3.4 Barevnost
- 3.5 Detail
- 3.6 Důkladné spojení protikladů

ZÁVĚR

I. ČÁST KOLEKCE - obrazová část

- 3.6.1 1. model: Poncho s prostřihy ramen s kalhotami se zvýšeným pasem
- 3.6.2 2. model: Overal s výrazným členěním
- 3.6.3 3. model: Blůza stříhu kimono a balónové kalhoty

II. ČÁST KOLEKCE

- 3.4.1 1. model: Černý kabátek s blůzou s výraznými rukávy
- 3.6.4 2. model: Blůza s volány a kalhoty se zvýšeným pasem
- 3.6.5 3. model: Kabát ze světlé látky s balónovými rukávy

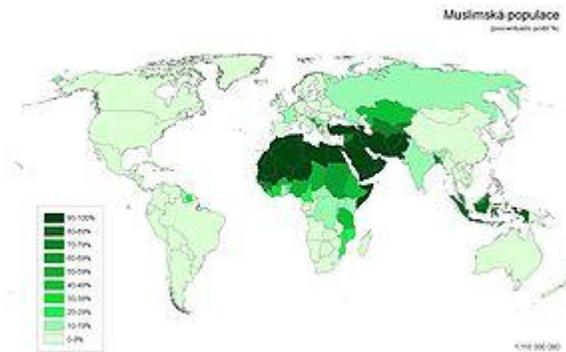
SEZNAM LITERATURY

SEZNAM OBRÁZKŮ

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Islám

Islám je druhé největší monoteistické náboženství rozdělené na dvě ortodoxní křídla-sunny (asi 85%) nebo šiiy (asi 15%).Počet věřících se odhaduje mezi 1 až 1.8 miliardami a je rozšířeno po celém světě díky četným migracím či globalizaci.Oficiální počet států kde věří v islám nadpoloviční většina obyvatel je 37. Úroveň těchto států se výrazně liší a působení náboženství na běžný život obyvatel také.

Obraz 1.Rozšíření muslimské populace

Základem islámu je kniha korán, jež byla sepsána prorokem Mohamedem v 7. století našeho letopočtu. Obsahem jsou sdělení boha všem věřícím, která byla zjevena Mohammadovi skrze anděla Gabriela. Stejně jako bible se děje na jednotlivé verše a popisuje jak náboženské rituály a skutky proroka, tak návody na řízení státu, válečných konfliktů - džihádu či bankovníctví.

Korán je svatou knihou každého muslima „ten, kdo se podřizuje“, tak se nazývá věřící, jež před svědky vyslovil větu: “Není boha kromě Boha a Mohamed je božím poslem”. Může být vyslovena buď v originálním arabském jazyce, či v rodném jazyce věřícího.Ten se zavazuje plnit povinnosti sepsané do tzv. 5 pilířů víry. Korán se může překládat do ostatních jazyků.

5 pilířů islámu

- šaháda - Víra v jedinstvo Boží a božské poselství Mohameda
- salát - Modlitba (pětkrát denně s hlavou otočenou k Mekce)
- saum - Půst (v měsíci Ramadánu od úsvitu do soumraku)
- zakát - Udělení almužny chudým (2,5% čistých ročních zisků ve prospěch nižších sociálních vrstev)
- hadždž - Poutí do Mekky (jednou za život, umožňuje-li to finanční situace a zdravotní stav muslima)

Tak jako v Bibli je i Korán plný rozporů a protirečení. Již základním je, zda se smí či ne konvertovat silou. Podle části verše Koránu (2:256) islám výslovně zakazuje jakékoliv násilí při obrácení jinověrců. "Nebudiž žádného nucení k náboženství! A již bylo rozlišeno správné vedení od bloudění.", ale ta samá kniha popisuje návod jak obracet jinověrce ohněm a mečem.

Podle odhadů je 10-15% muslimů (120-225 milionů lidí) přívrženci radikálního islámu a mnohem větší podíl muslimů zastává antižidovský a antiamerikanistický postoj.

Tyto rozpory a možnost dvojího výkladu základních pravidel víry dává ortodoxním věřícím veliký prostor k spekulacím a vytváření vlastních pravidel. Člověk žijící v muslimské zemi se s těmito často nelogickými pravidly setkává dnes a denně a více či méně mu ovlivňuje život.

Situace v některých islámských zemích je často díky rozdílnému výkladu ortodoxní víry a nepsaným zažitým pravidlům společnosti na hraně etiky i lidskosti. Příkladem může být ženská obřízka (klitoridektomie) prováděná v afrických muslimských zemích. V článku zveřejněném na internetu od Tomáše Eyema z 1.11.2006 se mimo jiné dočtete: "Zákrok, při kterém dochází k odstranění klitorisu a někdy i části stydkých pysků, nemá v islámu žádnou oporu. Přesto ho ročně podstoupí na tři miliony dívek a žen z osmadvaceti států světa. Většina z nich v muslimských zemích Afriky. Operace je velmi bolestivá a způsobuje dlouhodobé krvácení. Obřízku obvykle provádějí příbuzní nebo kmenoví šamani v nehygienických podmínkách. Často kvůli infekci končí smrtí"

Na celém světě je obřezáno přibližně 100 milionů žen a podle zprávy Světové zdravotnické organizace (WHO) každý rok toto číslo narůstá o další 3 miliony. Z toho vyplývá, že denně je obřezáno 6000 dívek

Ženy v islámu

Obraz 2. Zástup žen v klasickém oděvu

Obecně postavení žen v islámských zemích je výjimečné a velice se liší zem od země. V zemích plně ovládaných islámem jakými jsou Súdán, Irán, Afganistan a jiné je jejich postavení právně předepsáno. Jedná se spíše o omezení práv a svobod. Taktéž v afrických zemích je jejich postavení z pohledu Evropana tristní. V mnohých zemích nemají právo volit a navštěvovat některé instituce. Obecně jim byla omezena práva v oblasti výběru manžela, právní postavení ve společnosti, oblékání a práva na vzdělání. Pouze jako příklad postačí zákaz řízení motorových vozidel ženám, který platí do dnešních dní v Saudské Arábii a zákaz vycházení a cestování bez svolení manžela. Samozřejmě tato pravidla nemají žádnou podporu knize Koránu. Jak argumentuje profesor Mezinárodních vztahů a Islámovědy university v Georgetownu John Esposito mají tyto zákazy kořeny pouze v kulturních zvycích ne v náboženství. To nutí k zamyšlení, jak vyspělá je kultura založená na nerovnoprávnosti a útlaku? I když všeobecně akceptovaného?

Náboženská a společenská úloha žen v islámských zemích prošla v průběhu staletí mnohými změnami, avšak pro ženy ne příliš pozitivními. Stálý vliv ortodoxních muslimů v oblasti společenského i politického života na blízkém východě je dle mého názoru

brzdou silou pokroku a někdy i masovou vražednou zbraní, či posvěcením mrzačení druhých.

Důvod zahalování, sankce,tresty,...

Obraz 3. Žena potrestaná poleptáním

V koránu je popisována úloha žen s velikou přesností, avšak v některých pasážích mnohovýznamově přeložených. Stejnými pasážemi jsou verše o takzvaném Hijab ([sura 24:31](#)). Slovo charakterizující zahalení obou pohlaví podle náboženských zvyklostí. Tyto zvyklosti se samozřejmě také vyvíjí. Stále je vidět zahalené ženy, u mužů je absence předepsaných vousů a čapky na týle akceptována a přehlížena. Vždy člověka napadne uvidět tento východní svět na jeden den v negativu. Tak, aby ženy určovaly pravidla a muži byli nuceni chodit v burkách, hiabu či al-amiru. Nepředstavitelné?

Prohřešky, jež předcházejí trestům, se mohou Evropanům zdát opravdu neuvěřitelně banální. V mnoha případech jde o snahu začlenit se do společnosti. Za pošpinění rodinné cti se může považovat v podstatě cokoliv. Není výjimkou případ, kdy jako podnět k trestu stačila sms se skrytým číslem. Krásným příkladem je jihovýchodní část Turecka kde na tamějších vesnicích stále žijí ortodoxní muslimové, jejichž dcery navštěvují university ve větších městech, kde se jejich tradiční výchova setkává s moderními fenomény typu MTV a pod.” Pak podle Tomáše Eyema vzniká smrtící napětí. Dále poukazuje na to, že existují i regionální „speciality“. “Třeba v Pákistánu nebo Iráku muži s oblibou používají

jako trest kyselinu z autobaterií. Tou ženy navždy znetvoří. Ještě před pár lety úřady podobné věci přecházely - šlo o soukromou věc. Teď většina zemí „kyselináře“ tvrdě trestá. Třeba v Bangladéši jim hrozí smrt. Jindy ani nejlepší úmysly nestačí.”

Jako nejčastější argument používaný zastánci tradičního zahalování je bezpečnost žen a ochrana jejich počestnosti před muži. Ti samí jedním dechem dodávají, že tatáž žena nesmí odmítnout sex muži, přitom není jasně definováno, jaký vztah má mít k danému muži, což v důsledku znamená, že kupříkladu znásilnění není v islámských zemích zločinem. Mnohdy jsou právně postiženy oběti a ve většině případů dochází k trestu rovněž od rodiny oběti. Což se jeví dosti paradoxní.

Asi nejhrůznější jsou tresty, jež vykonávají členové rodin obětí. Nejčastěji je povolán nejmladší z bratrů, kterému rodina uloží, co má vykonat. Vykonávání trestů na veřejnosti je běžné jen v některých zemích. Nejčastěji je trestem sto ran rákoskou a nebo smrt uškrcením či ukamenováním. Mnoho obětí se zasebevraždí dřív než dojde k trestu. Tento jev se nazývá tzv. “smrt mladých panen.”

Typy zahalení

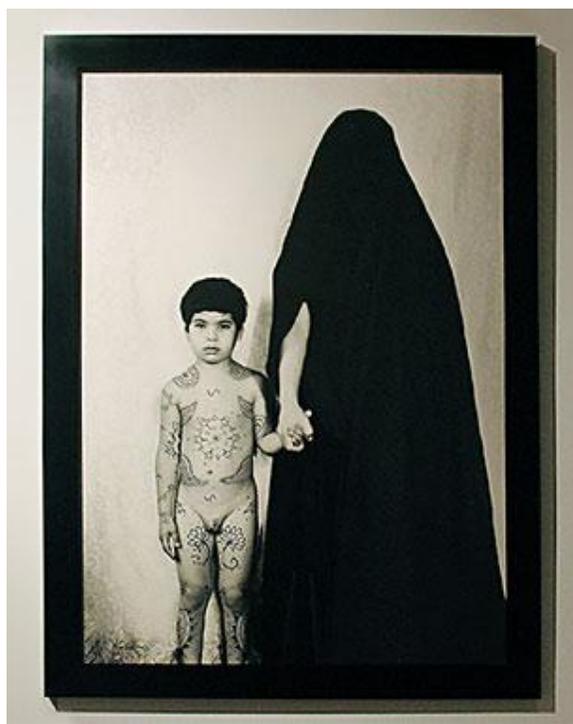
Burka

Předepsané zahalení se různí podle zemí a interpretací náboženství v daných oblastech. Jednou ze zemí s nejpřísnějšími pravidly je Afganistán, a to i pět let po svržení vládnoucí strany Taliban. Předepsaný oděv k nošení na veřejnosti je burka, také psána jako: burkha, burka či burqua z بـ رقع v arabštině

Obraz 4. Afgánské ženy v tradiční burce

Tento oděv je předepsán pro jakýkoliv pohyb po veřejném prostranství, to znamená kdekoliv mimo domácnost. Taktéž při návštěvách mešit a při společenských setkáních a to i v domácnosti. Zde stále bez jakékoliv podpory koránu, v něm je pouze doporučeno hovořit skrz blíže nespecifikovanou zástěnu: “A pokud se jich budete chtít cokoliv ptát (ženy proroků), ptejte se jich zpoza zástěny.” (Qur'an 33:53)

Obraz 5. Ilustrační foto ženy v Chadoru

Umírněnější verzí zahalení používanou především v Iránu je tzv. chador. Tento oděv je produkován a prodáván pouze v třech barvách: černé, hnědé a tmavě modré. Tento oděv nezakrývá ruce a v některých variantách ani obličej (nejčastěji v Turecku). Dříve bylo vyžadováno používat speciální obdélníkový díl k zakrytí oblasti obličeje od očí směrem ke krku. Od tohoto stylu se upouští. Dnes se skládá ze spodních šatů, které jdou až k zemi a vrchního dílu, jež sahá od sepnutí na hlavě přes ramena až k zápěstí. To je při chůzi také zakryto. Tento oděv se stává terčem posměchu amerických vojáků, jež nazývají takto oblečené ženy BMO (Black moving object). Typů a variant se stejným základem je nespočet. Liší se podle lokalit a náboženských škol.

Ukázkou rozdílu islámských krajín a zvyků může být srovnání výskytu zahalení typu chador, jež je v Saudské Arábii téměř stoprocentní, přičemž například v Turecku je to 1,3 procenta. Zde používají ženy převážně šátek, jež je nositelem stejné symboliky a příslušnosti k islámu a také politické orientace.

Úplný výčet typů zahalení:

Ženský oděv:

Abaya-typ zahalení pro veřejné prostory nošen v oblasti Gulf a Khaleej a Blízkého východu. Zahaluje od hlavy po chodidla. Začíná být stále používanější mezi konzervativními ženami v Pákistánu. Tradiční abayas jsou černé, ale může být také jiný velký čtvercový kus látky padající z ramen či hlavy, nebo dlouhý černý kaftan.

Bushiyya- závoj, který je svázaný na týle a padá, zakrývá celý obličej a nemá výkroj na oči. Kromě toho je látka natolik průhledná, že je přes ni vidět.

Buknuk-je stejný jako khimár 2, ale jde pouze směrem dolů.

Burqa-taktéž známá jako afgánská burka. Pokrývá celé tělo a má mřížku přes obličej, aby bylo možno vidět skrz. Může mít průřezy na ruce.

Chador-je tradiční iránský vycházkový oděv, který zakrývá hlavu a tělo, je to dlouhá půlkruhová látka, jež sahá až k zemi. Nemá průřezy na ruce a je rukou držen zavřený. Je ozubený či jednoduše zavinutý pod ruce.

Hijáb (1)-naprosto skromný oděv muslimské ženy.

Hijāb (2)-pokrývka hlavy, je uvedený jako khimār v množném čísle khumur.

Hijāb (3)-typ pokrytí hlavy, které je čtvercovou látkou složenou do trojúhelníku, poté umístěna okolo hlavy a upnuta kolem krku pod čelistí. Toto je nejběžnější styl nejčastěji v západních zemích.

Jilbāb (1)-termín používaný v koránu (*Suratu l-Ahzāb*, āya 59) upřesňující vycházkový oděv.

Jilbāb (2)-typ vycházkového oblečení, které vypadá jako pláštěnka.

Khimār (2)-nejběžněji kruhová pokrývka hlavy s dírou pro oblečeť, která sahá až ke kotníkům.

Je známo mnoho variant (buknuk, chador), které jsou stejného stylu, pouze jiné délky.

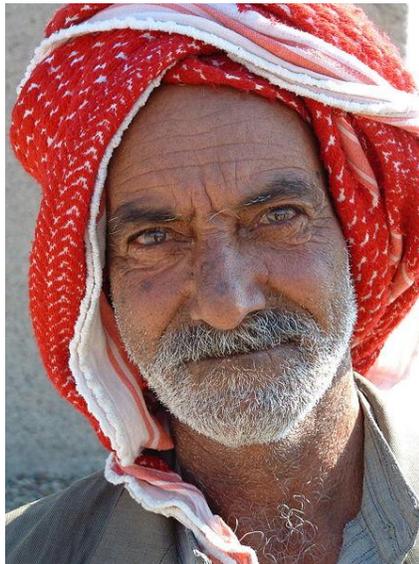
Niqaab-závoj zakrývající celý obličej, ve kterém jsou pouze otvory na oči.

Niqaab-závoj, jež jde přes nos a zakrývá zbytek obličej. Taktéž nazýváno polo-Hijáb.

Paranji-ve střední asii je tradiční vycházkový oděv zakrývající tělo i hlavu a je vyroben z koňských vlasů.

Türban-pokrývka hlavy jež je nošena v moderních zemích (Turecko), a je zároveň politickým symbolem.

Mužský oděv:

Obraz 6. Muž s klasickou pokrývkou hlavy

Igal-je částí mužské pokrývky hlavy. Většinou jsou vyrobeny z provazu jako Cord. Nosí ji na temeni hlavy k ochraně Ghutry.

Bisht-volná róba nošená přes Thawb.

Ihrām-jméno používané k označení oblečení jež nosí poutníci během Hajj a Umra.

Kuffiyya, Ghutra or Shmagh-vzorovaný šátek často přehozený přes Igal. Může být vytvarován do turbanu nebo nošen spuštěn přes hlavu.

Další názvy mužského oblečení-**Taqiyah (cap), Taqiyah (cap), ThawbTurban**

Reformy jež provedl Mustaffa Kemal Ataturk

Obraz 7. M.K.Ataturk, turecký reformátor

Zahalení žen šátkem, v originálu Türbanem je nejběžnější v sekularizovaných zemích, tam kde je od sebe odděleno náboženství a politický systém. Příkladem nám může být například Turecko jež prodělalo během 20.století záviděníhodný vývoj, jenž zdaleka není u konce. Po revoluci a svržení sultána roku 1923 počal reformátor Mustafa Kemal Attaturk (1881 – 1938) se sekularizací a modernizací bývalé Osmanské říše. Tento vynikající státník viděl zahalování jak krok zpět, a proto zakázal nošení pokrývky hlavy

ve školách a státních institucích. Potvrzuje to i článek uložený v turecké ústavě z roku 1924. Byla ratifikována parlamentem (Türkiye Büyük Millet Meclisi) toho roku. Paradoxní je že se turecké ženy ani ženy v ostatních zemích nechtějí vzdávat svého práva nosit zahalení a tyto ženy a ženské hnutí se stávají noční můrou řady feministických či solidárních hnutí, jež se zakládají, mnohdy ilegálně, po celém Blízkém východě.

Women living under muslim laws

Obraz 8. Ilustrační foto

Jedním z těchto solidárních hnutí je i Women living under muslim laws založené ve Francii, kde má také svoje sídlo. Jeho působení v oblasti lidských práv se rozšířilo do muslimských zemí od jižní Afriky po Uzbekistán, Senegal přes Indonesii, Brazílii až do sídelního města ve Francii. Tato společnost byla založena roku 1984 jako odezva na tři případy, jež se staly v tomtéž roce a měly za následek okamžitou reakci. Toho roku se sešlo devět žen z Alžírsko, Maroka, Súdánu, Iranu, Mauriciu, Tanzánie a Bangladéže i Pakistánu a společně založily tuto světově prospěšnou organizaci. Svoji působnost popisují na svých stránkách takto: “An international network that provides information, solidarity and support for all women whose lives are shaped, conditioned or governed by laws and customs said to derive from Islam.”(citace 1: www.wluml.org)

Její struktura byla vytvořena pro maximální začlenění různých nezávislých skupin a individualit, a také pro kolektivní rozhodování k akcím. WLUML nemá řádné členy a členské sítě této organizace jsou skupiny, či individuality či organizace, jež váže oboustranný kontakt s WLUML.

Hlavním článkem organizace je The Programme Implementation Council (PIC) který čítá dvacet až třicet žen a mužů z příslušných regionů, jež zaručují meziregionální komunikaci a mají výsadní právo rozhodování o realizaci tzv. Plánů akcí. Jinou složkou je The International Coordination Office (ICO), jež zajišťuje pohodlí komunikace mezi složkami. Také právní a finanční samospráva jsou klíčovými složkami organizace, jež zajišťují setkávání lidí, vytváření strategií a plánují akce lokální, regionální i globální.

Hlavní pole působnosti organizace:

- **solidarita a upozorňování na události v oblasti lidských práv**
- **zpráva sítě a vnitřní informační systém**
- **vytváření pracovních míst**
- **publikace a media**
- **kolektivní projekty**

Předešlé projekty:

- Exchange programme (1988)
- Qur'anic interpretations meetings (1990) and for West African networkers (2002) and Francophone West Africa (2004)
- Women and Law in the Muslim world programme (1991-2001)
- Feminism in the Muslim World Leadership Institutes (1998 and 1999)
- Gender and displacement in Muslim contexts (1999-2002)
- Initiative for Strengthening Afghan Family Laws – INSAF (2002 - present)

Tato organizace slouží jako příklad úspěšné organizace dohlížející na dodržování lidských práv tam, kde místní pravidla jsou v rozporu se světovou etikou. Upozorňuje, chrání a informuje společnost západního světa o problémech v islámských oblastech na středním východě. Díky informacím poskytovaným těmito organizacemi dochází k tlaku mezinárodní politiky na vlády těchto problémových zemí.

Ornament a grafika

Obraz 9. Část jídelní soupravy s ornamentálním zdobením

Tak jako je složitá a zamotaná otázka práv a svobod individualit, tak je i složitá struktura originální ornamentální a grafické tvorby v zemích blízkého východu. Její autoři předstihli podle výzkumů Petera Lu z Harvardovy univerzity a Paula Steinhardt z Princetonu evropské matematiky o celých pět set let. Za jejich zkušenosti a praktické dovednosti v oblasti skládání ornamentálních dlaždicových mozaiek na zdech měšit. Tento objev položil islámské umění o mnoho žebříčků výše. Jak popisuje professor Peter Lu: „Mohl by to být důkaz důležité role matematiky ve středověkém islámském umění, nebo umělci jen sledovali cestu, která jim usnadňovala tvorbu...“ Výsledky tohoto bádání ukazují, že s největší pravděpodobností staří umělci znali teorii kvazikrystalické geometrie, jež byla v Evropě dokonale popsána až britským matematikem Rogerem Penrose v sedmdesátých letech minulého století.

Portrétovat se nesmí

Jelikož islám striktně zakazuje portrétování živých bytostí, které je chápáno jako simulace božského stvoření, rozmohla se, kromě výjimek portrétní tvorby, vynikající ornamentální a grafická výzdoba. Zákaz portrétovat živé osoby je v zásadě dodržován dodnes. Proto se stala tato tradice živnou půdou pro experimenty s moderními metodami

Skvosty éry sultánů a jejich harémů mohou být považovány za předchůdce moderní grafiky i metou pro dnešní umělce v tomto oboru. Použití bylo naprosto všestranné. Od knižních ilustrací ve formě miniatur až po výzdobu mešit pomocí keramických dlaždic. Ty byly produkovány a opatřovány malbou například v městě Iznik v Turecku a skádaných do klenby budov v celé zemi. S ornamentální je spojena úzce i kaligrafie a to díky námětům čerpaným z Koránu, respektive projekcí částí této svaté knihy na stěny mešit. Takto se vyvinula neobyčejná a bohatá spleť, mnohdy přírodních motivů a částí arabských písmen, či slov. Tyto motivy byly přeneseny i na předměty denní potřeby jakými jsou například kuchyňské nádobí nebo oděv.

Obraz 10. Ukázka zdobení oděvu tradičním vyšíváním

Grafika v oděvu zemí středního východu

Oděvní ornamenty byly aplikovány pomocí vyšívání zlatými nitěmi či přišíváním drahých kovů k látkám typu taft.

Grafika a kaligrafie spolu s knižní ilustrací, malbou, keramikou, divadlem, hudbou, miniaturami, literaturou a architekturou se nazývá islámské umění.

“Umění je zrcadlem kultury a jejího pohledu na svět. Toto stanovení nemůže být více platné, než v případě islámského umění. Nejen, že odráží kulturní hodnoty, ale hlavně muslimskou vidinu reality, vesmíru a života.”(Elisabeth Siddiqui).

Černá perla v očích návrhářů

Je mnoho důvodů, proč si vzít toto umění jako inspirační zdroj. Snažit se jeho krásu přetransformovat a mísit s uměním, jež produkujeme o pár století později. Ve století rychlosti produktivity a změn. Ve století mizící individuality. Ve století změn hodnot, jež platily po staletí. A proto je velikou neznámou, proč se většina návrhářů systematicky vyhýbá konfrontaci s touto kulturou. Pravdou zůstává, že předsudky lidí, žijících v “moderní” společnosti západních zemí, jsou ovlivňovány cílenou či přirozenou islamofóbií. Strachu z této kultury a lidí věřících v toto náboženství. Strachu, jenž je neustále vyživován jak mediálními akcemi, jež jsou podporovány mocnostmi operujícími a těžícími ze situací na Blízkém východu, tak například akcemi a teroristickými útoky ze strany islámských extrémistů, jež mají antiateismus a nově i antiamerikanismus jako součást života a přijali Jihad (svatá válka) jako životní poslání.

Toto jsou důvody proč se, i když mnohdy nádherná a kvalitní díla návrhářů s touto tematikou, nesetkávají s komerčním úspěchem, jenž si právem zasluhují. A zůstávají posledními kousky štendů obchodních domů. Jiné je to na půdě Haute couture, kde se ale setkáváme s “reklamními” výstřelky módních návrhářů. Ti jsou schopni a mají i výsadní právo měnit módu z komerčního artiklu na umění a zpět, a to formou inspirací

pro celý oděvní průmysl. V živé paměti jsou inspirace křesťanskými motivy panny Marie v kombinaci se závoji spuštěnými přes obličej.

Inspirace pro ostatní složky současného umění

Štěstí je, že ostatní druhy umění, jakými jsou fotografie, malířství, sochařství, či performance a jiné, neřeší samy o sobě problém prodejnosti a jsou stále o to volnějšími disciplínami v poli vizuální tvorby. Témata nepodléhají zájmům společnosti a jsou i informačními zdroji pro návštěvníky galérií. Mohou tvořit i pomyslný most mezi umělcem i divákem - mezi pohledem umělce a diváka na stejný objekt. Emoce jež vyvolává toto téma v pozorovateli, jsou silné, a tím se i umělecké objekty stávají silnými. Emocionální působení na hodnotitele uměleckých děl je v dnešní době snad hlavním smyslem produkce uměleckých děl.

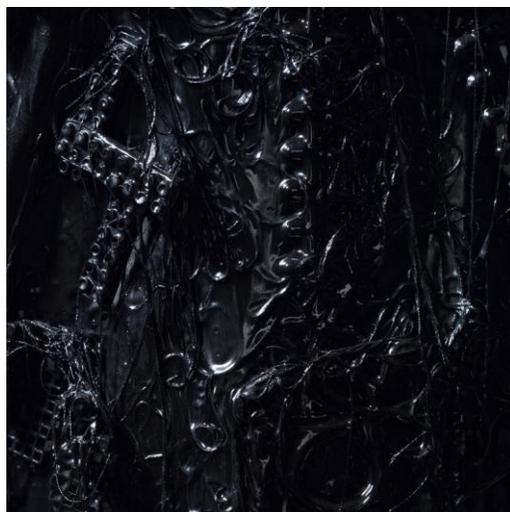

Obraz 11. Část kolekce značky Giles

LIDSKÉ – NELIDSKÉ (Live or liveless), výstava inspirovaná realitou

Tak jako se návrháři z Haute Couture postupně propracovávali a prodírali davem jiných návrhářů k pozici leaderů v oblasti jejich umění, stejná cesta čeká i jiné, nové tváře dnešního design světa. Tak jako slavní módní návrháři začínali s tužkou a papírem, tak nové přírůstky do rodiny umělecké komunity mnohdy začínají s jinými materiály. Jako například projekt Lidské – nelidské jenž je mým debutním projektem a součástí presentace umělců ze skupiny Project d'OR.

Jako součást skupiny umělců užívám různá media a techniky k zachycení a transformování pocitů z reality a reality samotné v zemích se stále živou islámskou kulturou. Reaguji tvorbou objektů a jiných uměleckých předmětů na tradici, mezilidské vztahy, kulturní dědictví i náboženství..

Obraz 12. Ukázka detailu práce pro skupinu Project d'OR

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V každém z nás vždy něco zůstává po návštěvě jiné země, při rozhovoru s někým zajímavým. Totéž se týká i setkání s novou kulturou či náboženstvím. I když nechtěně, vždy nám ze sebe něco zanechají a tím nám rozšíří obzory, upraví zvyky a třeba i určí smysl života. Někdy nás zanechají nehybně přihlížet, jindy splynout s davem a užít si tu pravou atmosféru daného okamžiku.

Jako studenti máme výhodu, že můžeme v dnešní době navštěvovat různé university, jejich města a procestovat svět. Nejen jako televizní diváci, ale jako opravdoví herci. Můžeme zkoušet jaké kulisy nám padnou nejlépe a jakým tónem můžeme zpívat. Poznávat mnoho tváří každé krajiny a mnoho tváří lidí kteří k té či oné krajině neodmyslitelně patří. Ta se může také stát naším domovem.

Pokud se takto rozhodneme, bude naší nepsanou povinností přijmout i zvyky, náboženství i chování a začlenit se do společnosti, s níž jsme se rozhodli sdílet ten či onen kousek naší zeměkoule. Je možné i tyto věci tolerovat, což je případ většiny. Žijí ve státě se sekulárním politickým systémem na hranici Evropy a Asie, na hranici méně či více ortodoxního Islámu a většinově křesťanské Evropy. Sdílím tento kousek naší modré planety s národem tureckým. A protože Istanbul jako největší turecké město s patnácti miliony obyvatel a svou historickou i geografickou polohou již nemůže být považován za typické islámské město, musel jsem se pro inspiraci vydat dál na východ.

Upřímně řečeno, spojení vydat se na cestu v dnešní počítačové době znamená „nacpat“ kabel napájení počítače do zdířky v opraskané omítce zdi turecké kavárny, potáhnout si řádnou dávku nikotinového dýmu z nargile a povzbuzovat rafičku kolísajícího wifi připojení. Přitom usrkávat z mini tureckého čaje velikosti piccollo. Ano, nápis wifi zde mnohdy znamená boj o každou informaci.

Ale pokud něco člověk upřímně chce, s chutí se vrhne do boje po hlavě. Záměr navštívit s přítelkyní Sýrii a Tel-Aviv byl skvělý nápad až do okamžiku než nám varovná číslice na našich účtech ukázala stop. To byla jediná možná brzda na naší plánované cestě.

Proto jsem navázal na podněty jež mě zaujaly, každodenních situacích, jež mě pobavily, či znepokojily. Byl to v první řadě kontrast mezi oblečením ortodoxních muslimek a

evropských žen, jež jsem vídal na anglických ulicích před příletem do Istanbulu. Stejně také odlišné chování a postavení žen a mužů v sekularizované společnosti.

Tyto tzv. kulturní rozdíly byly tak působivé a nepřehlédnutelné, že jsem je nemohl nechat bez povšimnutí a začal jsem s nimi pracovat tak, aby na konci vznikla kolekce šesti modelů s názvem Lidské – nelidské.

Díky nabídce Yeditepe universitesi Istanbul, jejíž jsem zde v zahraničí studentem jsem měl možnost rozšířit svůj rozvrh o předměty vedené významnými tureckými umělci např. Gulin Girismen či Aydin Ayanem, kteří mě zásobovali informacemi o technikách navrhování kolekcí, kresby a malby.

Přípravné kresby tužkou, vodové barvy

První přípravnou prací byl research, čili vyhledávání potřebných informací jak v knihovnách či na internetu, tak na trzích s látkami a fotografováním inspiračních zdrojů přímo v muzeích a obchodech. Od elektronické formy informací na internetu přes vizuální formy pozorování architektury jsem se dostal až k cítění esencí koření na trzích a mohl fyzicky cítit všechny látky, jež si člověk dokáže představit. Co je to islám, proč jsou ženy zahalené, kdy se modlí, proč nejedí, proč jsou muži tak přímí k ženám,....Mnoho otázek, na které jsem našel odpovědi. Ty odpovědi, bez kterých by tato kolekce byla bezcenná.

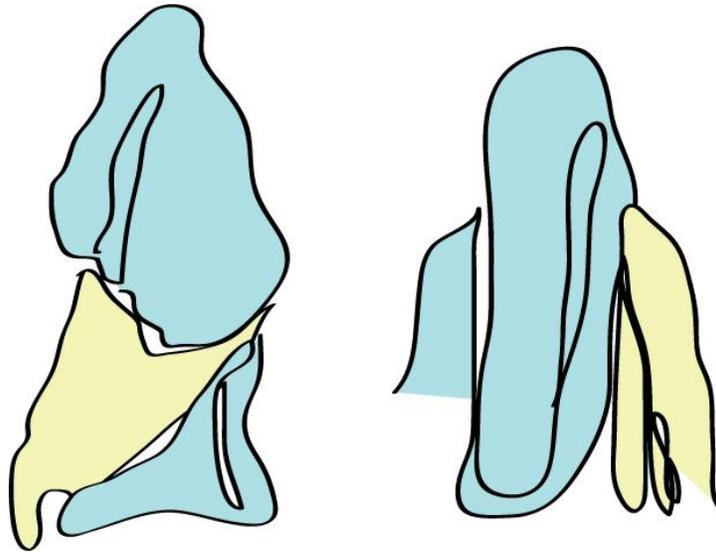
Jakmile jsem pochopil pravidla islámu, musel jsem odstranit všechny návrhy, které jsem si naskycoval a začít úplně znovu. První byla na řadě výroba barevnice, jež má sloužit jak k pomoci výběru látek, tak aby byly blízké tématu a nerušily formu. Takže v mém případě maximálně dvě barvy základu a dvě doplňující.

Upustil jsem od složité grafiky tisků a vyměnil je za čistotu materiálu - samozřejmě ne všechny!

Silueta

Představte si postavu, jež je zahalena od kotníků po temeno hlavy do lehké látky, a přibližuje se k Vám po rozpáleném chodníku Středozeří a vy pouze cítíte, jak lehce

našlapuje, jak si vánek pohrává se všemi záhyby, které ji chrání před sluncem. Tento pohled byl pro mě jedním z prvotních dojmů určujících koncepci a ráz mé kolekce. I po mnohých změnách je pro mě velice důležité, aby divák pocítil přibližně totéž, když uvidí na runwayi v dálce postavu v modelu z kolekce Živé – neživé, než se modelka přiblíží dlouhými a přesto ladnými kroky k Vám.

Obraz 13. Symbolika použitých siluet

Barevnost

V té chvíli se lidské oko zaměří na další z velice důležitých prvků určujících původ a charakter inspirace mé kolekce. Tímto prvkem je barevnost látek. Jejich počet jsem zredukoval na 6, aniž bych byl natolik ustoupil ze svého pravidla maxima 4 barev – dvou hlavních a dvou doplňujících. Protože jsem se rozhodl použít látku s osnovo-útkovým efektem a také odlišnou barvu doplňků, zahrnul jsem i tyto barvy do colour boardu, s nímž jsem pak celou dobu pracoval. Ten jsem dále neměnil, abych se vyhnul jakémukoliv rozšíření pevných základů kolekce. Mnohdy v mé tvorbě docházelo s přibývajícím informacemi k vývoji kolekce přímo za chodu a tak k proměně samotného základu, což by této kolekci neprospělo. Jednou z hlavních snah, o níž usiluji prací na této kolekci, je profesionalizace mé práce podle standardů oděvního marketu.

Standardů vývoje a výroby modelů jež je možno využít pro výrobu konfekce, která by nesla znaky jedinečnosti a luxusu.

Colour palette:

Obraz 14. Barevnice

Detail

Tuto jedinečnost ocení většina zákazníků, jež zaujmou mé modely, ať už siluetou či barevností, především v detailu, kvalitou látek a zpracováním. Kvalita se stala v poslední době jedním z hlavních požadavků lidí, jež touží po designu produkovaném novou generací módních návrhářů. Pryč jsou doby, kdy se secondhandy staly baštou zákazníků jež toužili po originálním retro kousku do svého šatníku. Lidé si dokáží a chtějí pochutnávat na nových modelech, ať již mnohdy inspirovaných retro styly či styly, které se na první pohled mohou zdát až archaickými, v nichž se dokáží skrývat nádherné až magické tvary a detaily.

Štěstí či um návrháře jež se jich zmocní a dokáže je aplikovat do kolekcí, z nichž lze cítit lehký vánek doby a obrazů. A tak i já jsem se jal používat výrazné prvky islámských

tradičních oděvů. Vyčlenil jsem si nejvýraznější z nich a jim poté přizpůsobil siluety, kombinaci jednotlivých barevných částí modelů a v poslední řadě i samotné střihy. K jejich vytvoření jsem použil výrazných záhybů látek, volánů a volného řasení.

Obraz 15. Použité detaily znázorněné pomocí symbolů

Důkladné spojenie protikladů

Jsem si vědom a zcela jist, že by samostatné použití kombinací těchto prvků působilo spíše jako kopie než inspirace. Určil jsem si za cíl zkombinovat evropskou módu 20. století s tisíciletou tradicí islámských oděvů. Nelehký úkol, a ty mám ze své podstaty velmi rád.

A hned se mi podařilo nalézt spojení, ikdyž nepřímé. Takzvaný uniformní styl, jež je pro mě typicky evropskou záležitostí, mi bylo ctí zkombinovat s jemností látek orientu tvarem tradičního hijabu - uniformy islámu. Variace, jež jsou jemně dráždivé, ale přes to přeze všechno elegantní, z nichž se neztratilo nic ani z jedné, ani z druhé.

Hraní si s objemy a vypasováním, jejich přemísťování, bylo až návykové.

Závěr

Výsledek je pro mě radostí a pocitem dobře využitého času při studiích na univerzitách, jak na Technické Universite v Liberci, Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, tak i na Yeditepe Univerzitesi Istanbul. Taktéž doufám, že mi tato práce bude oporou při přijímacím řízení do magisterského programu na Univerzitě T. Bati a k representaci této kvalitní instituce na plánovaných studijních cestách v zahraničí i tuzemských a zahraničních soutěžních přehlídkách.

Model č.1

Model č.2

Model č.3

raglan! + vlna
různé, velké volně

Model č.4

Model č.5

Model č.6

Módní fotografie č.1

Módní fotografie č.2

Módní fotografie č.3

Fotodokumentace

Seznam použité literatury:

3 centuries of european fashion-Alex Vasiliev,Dossier

Fashion-collection of Quioto fashion museum by Akiko Fukai

The industrial heritage of costume design in Turkey-

Prof. Önder KÜÇÜKERMAN(Gsd foreign trade co. inc) r.1996

The Age of Sultan Suleyman the Magnificent by Esin Atil (Hardcover - Mar 1987)

Citace:

1.11.2006 | Tomáš Eyem-Svět z pod burky

http://technet.idnes.cz/islamske-umeni-predbehlo-evropske-matematiky-fow-/tec_technika.asp?c=A070309_164334_tec_technika_vse

Fotodokumentace

Obr.1.- obr.11.-Zdroj: images.google.com

Obr 11.- obr.15.- Zdroj: Rostislav Liška

Obr. Model 1.-model 6.- Zdroj: Rostislav Liška

Obr. Módní fotografie 1.-3.- Zdroj: Rostislav Liška a kolektiv